

HÚSZÉVES AZ NSZK-BELI GESAMTSCHULE TÁRSASÁG

Módomban volt 1989 májusában részt venni a GGG (Gemeinnützige Gesellschaft Gesamtschule --Gesamtschule Társaság) Marburgban rendezett össz-szövetségi kongresszusán. Különös jelentőséget adott az egyébként évenként megrendezett össz-szövetségi kongresszusok sorában az 1989. évinek, hogy éppen a 20. volt a sorban. Mégis mentes volt ez a kongresszus minden pátosztól és öntömjéneztől.

A külső megfigyelő talán csak a felfokozott felelősségérzetben, abban, ahogy ez megjelent a vitatkozók elkötelezettségében és szakmai igényességében érzékelhette, hogy valamennyien tisztában vannak a Gesamtschulék és az őket támogató, velük egy időben született Társaság két évtizedes történetének jelentőségével.

A hazai pedagógiai köztudatban sajnálatos módon a kelletnél kevésbé ismert az az iskolatípus, amelyet a Gesamtschule kifejezéssel jelölnek. Szövegű, bár rossz magyar fordítással "közös" iskolának lehetne nevezni. Mint köztudott, az NSZK-ban csak az első 4 évfolyam biztosít azonos képzési anyagot és — legalább elvben — azonos pedagógiai gondoskodást minden német gyereknek. Ez az első 4 évfolyam önálló iskolát jelent, az ún. Grundschulét. Innen háromfelé ágaznak a továbbtanulási utak: 1. a gimnáziumon át a felsőfokú képzettség és ezzel a társadalom vezető pozíciói felé; 2. a Realschule felé, amely tipikusan a középrétegek iskolája; és 3. a Hauptschule felé, ahonnan a szakmunkássá válás jelenti az optimális perspektívát.

1968-ban Nyugat-Berlinben, majd szerte a többi tartományban azzal az aspirációval születik a Szociáldemokrata Párt támogatásával a Gesamtschule, hogy a háromágú iskolarendszer radikálisan baloldali alternatívájaként olyan iskolát teremtsen, amely a 10. életév után is közös, azonos alapképzést nyújt minden gyereknek, falain belül biztosítva a személyes képességekhez és törekvésekhez igazodó differenciált képzést.

Ennyi is elég annak érzékeltetésére, hogy ez az iskolatípus elsősorban politikai kihívásként jött létre a nem kivételezett helyzetűek érdekében. Ugyanakkor a zászlajára írott fő ideológiai jelszó, az "esélyegyenlőség" pedagógiai-szakmai kihívás is, amit bővebben indokolni itt minden bizonnyal felesleges.

Ebből a kettős kihívásból következik az a felismerés, hogy a Gesamtschulét, annak védelmét, politikai és pedagógiai képviselőjét nem lehet magára

az iskolára hagyni. Azoknak a rétegeknek és azoknak a személyeknek, amelyeknek közvetlen érdekük, illetve akiknek politikai és humánus meggyőződésük egy ilyen iskola létének jogossága, sőt nélkülözhetetlensége egy magát demokratikusnak valló társadalomban, oda kellett állniuk az iskola mellé.

Megalakították hát társaságukat, a GGG-t, amelynek pedagógusok, szülők, kutatók, tudósok, idősebb diákok, politikusok, munkások és több esetben papok a tagjai.

A GGG-nek egyének, jogi személyek, egyesületek és testületek lehetnek a tagjai. Székhelye Dortmund. Jelenleg közel négyezer tagja van. A tagok tagsági díjat fizetnek, amelynek mértékét a közgyűlés határozza meg. A díjszabás különböző lehet, indokolt esetekben a tagdíjfizetés elengedéséről is dönthetnek. Így határozott esetünkben a vezetőség, amely megvitatta és elfogadta az OPI Iskolafejlesztési Központjának felvételi kérelmét a GGG-be, és úgy döntött, hogy a szervezetek esetében általánosan elfogadott évi 200 DM tagdíj fizetésétől eltekint.

A társaság szervezeti szabályzatában rögzíti, hogy célkitűzésének tekint: 1. a Gesamtschulék hálózatának lehetőségek szerinti kiszélesítését, új iskolák létesítésének kezdeményezésével; 2. a már működő Gesamtschulék közötti együttműködés ápolását. Az általánosan megfogalmazott célkitűzések konkrét feladatokra bonthatók: a Gesamtschulékat érintő problémák folyamatos felkutatása; az iskolatípussal kapcsolatos nyilvános vitafórumok szervezése; megismertetni a jelenlegi és jövőbeni Gesamtschule-tanárokat a Gesamtschulék alapvető pedagógiai elveivel és az azokkal összefüggő szervezeti és metodikai kérdésekkel; segíteni a Gesamtschulék működésének belső demokratizmusát, a partneri együttműködésen alapuló, a kölcsönös tiszteleten nyugvó tanár-diák viszonyt.

A GGG e szakmaorientált tevékenységen túl intenzív tájékoztató, felvilágosító — afféle agitációs-propaganda — munkát folytat a nyilvánosság megnyerésére. Ennek a tevékenységnek igen sokféle formáját alakították ki: a pártpolitikai fórumoktól, oktatási miniszteri szintű vitáktól a legszűkebb körű helyi, szülőknek szóló tájékoztatásokig. A lényeges az, hogy ezek a viták minél szélesebb körhöz jussanak el, akadályozzák meg a mozgalom belterjessé válását, vonják be az együttgondolkodásba azokat is, akik szkeptikusak a Gesamtschuléval szemben.

Fontos eszköz ebben a küzdelemben a GGG kiadványozási tevékenysége. A GGG Gesamtschul-Kontakte című folyóirata, amely évente 4 alkalommal jelenik meg, alaphangjával magabiztos, pártos kiállást képvisel a Gesamtschulék mellett. Híradásai és tudósításai tükrözik azt a kemény harcot, amelyet ez a

sokat támadott, de erős és elszánt mozgalom a szembenálló politikai többség ellenében megvívni kénytelen. A GGG egyéb aktuális információit kizárólag a Gesamtschulék számára a News című kiadványban teszi közzé.

Jelentős a kifejezetten pedagógiai-szakmai kiadványozás is. A Gesamtschuléval kapcsolatos elméleti és gyakorlati kérdések sokoldalú megközelítésére vállalkozik a GGG kiadásában megjelenő Dokumente—Informationen—Arbeitsmaterialien elnevezésű, ún. kék füzetek sorozat. Az évente kb. 4 alkalommal, változó (15—200 o.) terjedelemben és változatos tematikával megjelenő füzetek kutatási jelentéseket, dokumentumokat, életközeli, praktikus metodikai munkaanyagokat tartalmaznak.

A GGG szervezeti felépítése célszerűen az NSZK közigazgatási struktúrájához igazodik: törzsszervezetei a szövetségi tartományok szerinti bizottságok (Landesverbände). Ezek a bizottságok általában központi szabályozás szerint működnek, de létrehozhatnak saját működési rendet is, amely azonban nem mondhat ellent a központi szabálynak.

A tartományi bizottságok elnökei, elnökhelyettesei és egyéb választott tisztségviselők alkotják a GGG Össz-szövetségi Elnökségét (Vorstand der Bundesorganisation). A GGG évente nagyszabású szövetségi kongresszust rendez, amely egy-egy, a Gesamtschulék aktuálpolitikai és legfontosabb pedagógiai problémáit összefogó integratív téma köré szerveződik.

A társaság legfontosabb, határozathozatalra feljogosított szerve a közgyűlés (Mitgliederversammlung). A Gesamtschulék jelentősebb tevékenységi területeinek koordinálására az Elnökség speciális munkabizottságokat (Arbeitsausschüsse) hozhat létre.

A GGG tevékenysége a Gesamtschuléval kapcsolatos oktatáspolitikai változásoknak megfelelően igen különböző hangsúlyok és súlyponti törekvések mentén alakult. Az 1982-ben bekövetkezett hatalomváltás — amikor is tudvalevőleg az addig kormányzó Szociáldemokrata Pártot a CDU/CSU váltotta fel az uralomban — a Gesamtschulék szempontjából igen előnytelen oktatáspolitikai pozíciókat eredményezett. Komoly kihívás volt ez a GGG számára is. Nagy erőfeszítést jelentett az új körülmények között megőrizni a már kivívott oktatáspolitikai tekintélyt és a folyamatokat befolyásolni tudó hatékonyságot. Tény ugyanis, hogy a Gesamtschulék sorsa erősen politika-, illetve hatalomfüggő. A CDU/CSU-kormányzat minden tartományban, ahol uralmon volt és van, mindmáig akadályozni igyekszik ennek az iskolatípusnak a terjedését. A CDU/CSU 1982-es választási győzelme felerősítette a szakmai mezbe öltöztetett politikai támadásokat a Gesamtschulék ellen és az össz-szövetségi miniszté-

rium költségvetésében előnytelen változásokat eredményezett a Gesamtschulék finansziális támogatásában.

A GGG éles politikai küzdelmet folytatott a Gesamtschulék visszaszorítására irányuló kormányzati oktatáspolitikával szemben. A szövetségi kormányban bekövetkezett hatalomváltás nem változtatott alapvetően azon a lehetőségen, hogy az egyes tartományok helyi politikai erőviszonyaiktól függően különbözőképpen viszonyuljanak a Gesamtschulékhoz is. A GGG naprakészen figyeli és nyomon követi az egyes tartományokban, illetve lakókörzetekben előálló politikai változásokat, és ahol a többségi akarat új Gesamtschulék létesítésére mutat hajlandóságot, ott e kezdeményezéseket teljes iskolapolitikai és szakmai kompetenciájával támogatja. A marburgi kongresszuson a figyelem középpontjában állottak azok a tartományok — mint pl. Schleswig-Holstein vagy Saarland —, amelyekben új keletű szociáldemokrata győzelem nyomán ugrásszerűen növekvő mértékben jutott kifejezésre az új Gesamtschulék létesítésére irányuló szülői igény. A GGG fontos szerepet tölt be abban, hogy segítse ezeknek a tartományoknak az iskoláit e változás szakmailag megbízható kivitelezésében.

Ma, amikor hazánkban a politikai pluralizmus az iskolára és szélesebb értelemben a pedagógiára vonatkozóan is sokféle — olykor kiérleletlen — elképzelések megfogalmazásának lehetőségeit teremti meg, a Gesamtschule és a köréje szerveződött társadalmi mozgalom nemcsak eszméinek baloldalisága és humanizmusa miatt érdemli meg a progresszív erők figyelmét, hanem azért az igényességért és következetességért is, amellyel ezeket az eszméket a tradicionálisan pluralista nyugatnémet viszonyok között képviseli.